

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНСТИТУТ ФЕМ ІМЕНІ ОЛЕГА БАЛАЦЬКОГО
КАФЕДРА ФІНАНСІВ І ПІДПРИЄМНИЦТВА

До захисту допускається
Завідувач кафедри

проф.В.М.Борнос

« ____ » _____ 20__ р.

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

НА ТЕМУ:

«Інвестиційна привабливість підприємства як інструмент його економічного зростання»

Освітній рівень “Магістр”

Спеціальність 076 Інвестиції підприємництво та стартапи

Науковий керівник роботи:

_____ (підпис)

І.В. Тютюнник

Студент:

_____ (підпис)

В.О. Воловик

Група:

П.м - 91ан

Суми 2020

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	5
1.1 Систематизація понятійно-категоріального апарату дослідження інвестиційної привабливості підприємства	5
1.2 Ідентифікація факторів зростання інвестиційної привабливості підприємства.....	8
РОЗДІЛ 2 МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОЦІНЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ІНСТРУМЕНТУ ЙОГО ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ.....	12
2.1 Методичний інструментарій оцінювання інвестиційної привабливості підприємств	12
2.2 Аналіз індикаторів економічного зростання підприємств.....	13
2.3 Оцінювання впливу інвестиційної привабливості на економічні показники діяльності підприємств.	17
РОЗДІЛ 3 ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМСТВ.....	29
3.1 Напрями підвищення інвестиційної привабливості підприємств	29
ВИСНОВКИ	34
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	36
ДОДАТКИ.....	39

ВСТУП

Актуальність теми. В сучасних умовах функціонування бізнесу здійснення успішної фінансово–господарської діяльності неможливе без достатнього обсягу інвестиційних ресурсів, що залучаються підприємством для фінансування своєї діяльності. Залучення інвестицій безпосередньо пов'язане з динамічним розвитком підприємства, а отже наявність достатнього обсягу фінансових ресурсів є головною передумовою прийняття рішень щодо масштабування господарської діяльності за рахунок зростання матеріальних та фінансових ресурсів. В умовах обмеженості фінансових ресурсів, активна інвестиційна діяльність суб'єкта господарювання формує підґрунтя для посилення власної конкурентоспроможності, відкриття нових ринків збуту, розширення власного виробництва.

Оцінювання інвестиційної привабливості підприємства є важливим етапом, який передуює розробці його інвестиційної стратегії. Результати оцінювання є важливим джерелом інформації для потенційних інвесторів, готових інвестувати коштів в підприємство. Також оцінка інвестиційної привабливості є необхідною для самого підприємства, адже є своєрідним індикатором, що показує ефективність його господарської діяльності.

Теоретичні та практичні аспекти дослідження інвестиційної привабливості підприємства розглядалися у роботах таких вітчизняних та зарубіжних вчених як: І. А. Бланк, Л. М. Борщ, Ю. Брігхем, М.М. Білоусова, Л. Дж. Гітман, Н.М. Гуляєва, М. Д. Джонк, В. В. Джеджула, А. Г. Загородній, Н.М. Заярна, А. І. Кабальок, В. В. Ковальов, О. М. Лендел, Н. П. Макарій, О. С. Наконечна, Є.М. Рудніченко, К. С. Хорішко, О. Л. Шерстюк та інші.

В той же час, невирішеними залишаються питання впливу інвестиційної привабливості на показники економічного зростання суб'єкта господарювання.

Метою магістерської роботи є розробка теоретичних положень та практичних завдань управління інвестиційною привабливістю підприємства як інструментом його економічного зростання. Відповідно до поставленої мети дослідження необхідно вирішити такі **завдання**:

- визначити сутність та бібліографічний аналіз інвестиційної привабливості підприємства;

- дослідити інструментарій оцінювання інвестиційної привабливості компанії;
- розглянути методи аналізу інвестиційної привабливості підприємства;
- проаналізувати показники економічного зростання підприємства;
- дослідити вплив інвестиційної привабливості підприємства на показники його економічного розвитку;
- розробити заходи щодо підвищення рівня інвестиційно привабливості підприємства як інструменту його економічного зростання.

Об'єктом дослідження є інвестиційна привабливість підприємства як складова його економічного зростання.

Предметом дослідження – економічні відносини, що виникають між економічними суб'єктами в процесі залучення інвестицій та фінансування заходів економічного зростання підприємств.

Методи дослідження, які використовувалися в роботі: горизонтального та веритикального аналізу, бібліометричного аналізу, кореляційно-регресійного аналізу аналізу, синтезу та обробки даних.

Інформаційною базою дослідження є посібники, монографії вітчизняних та зарубіжних вчених з питань управління інвестиційною привабливістю підприємства, статті періодичного друку, аналітичні матеріали, статистичні матеріали та Інтернет-ресурси з питань управління інвестиційною діяльністю підприємств в Україні. Дослідження проводилися на матеріалах підприємства.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що було розширено існуючі підходи до поняття інвестиційної привабливості підприємства, набули подальшого розвитку методичні аспекти аналізу інвестиційної привабливості підприємства.

Практичне значення одержаних результатів проведеного дослідження спрямоване на покращення управління інвестиційною привабливістю вітчизняних підприємств.

Структура магістерської роботи. Магістерська робота складається зі вступу, 3 розділів, висновку, списку використаних джерел, додатків. Основний текст роботи викладений на 38 сторінках, містить 14 таблиць, 8 рисунків, 3 додатки. Список використаних джерел налічує 21 найменувань та розміщений на 3 сторінках

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Систематизація понятійно-категоріального апарату дослідження інвестиційної привабливості підприємства

Інвестиційна діяльність є основою подальшого розвитку підприємства будь-якої галузевої приналежності та форми власності. Без інвестицій неможливі підготовка та запуск у виробництво нових видів продукції (робіт, послуг), підвищення якості та дизайну товарів, використання нових видів матеріалів, енергозбереження. Інвестиції відіграють вирішальну роль у відтворювальних процесах на підприємстві, оскільки саме вони забезпечують підвищення технічного та організаційного рівня виробництва [1, с. 109].

Інвестиційна діяльність компанії є різноаспектною. Вона передбачає дослідження або розробку інвестиційних проектів, їх обґрунтування відповідно до економічних чи інших критеріїв (соціальних, екологічних), пошук інвестиційних ресурсів та ефективне управління цими аспектами та інші види діяльності.

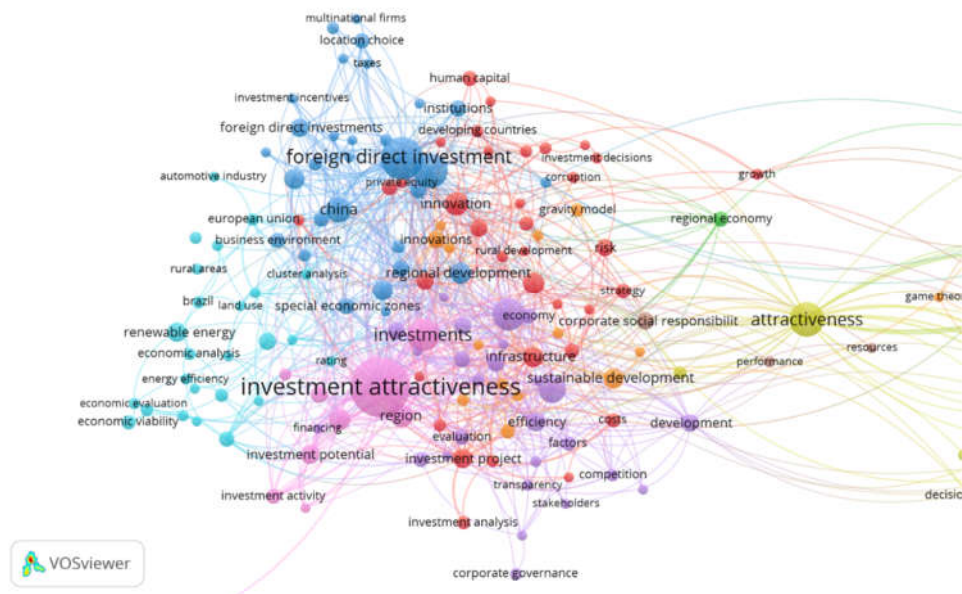

Рисунок 1.1 – Бібліографічний аналіз економічної категорії «інвестиційна привабливість».

Джерело: побудовано автором на основі інструментарію VOSviewer.

Для аналізу зв'язку інвестиційної привабливості з іншими категоріями було знайдено 2211 публікацій, що індексуються БД Web of Science. Визначено 5983 ключовий слів. На основі цих даних побудовано таблицю 1.1

Таблиця 1.1 – Групування економічних категорій найбільш пов'язаних з поняттям «інвестиційна привабливість підприємства».

Категорія	Пов'язані слова
Інвестиційна привабливість	інвестиційний потенціал, регіон, інвестиції, інвестиційна діяльність, фінансування, людський капітал, ризик, стратегія
Прямі закордонні інвестиції	транснаціональні фірми, вибір місця розташування, податки, інвестиційні стимули, інституції, корупція, Китай, бізнес-середовище, регіональний розвиток, особливі економічні зони
Привабливість	сталий розвиток, результативність, ресурси, корпоративна соціальна відповідальність, рішення
Інновації	відновлювані джерела енергії, економічний аналіз, енергоефективність, економічна оцінка, економічна життєздатність, Європейський Союз, автомобільна промисловість, кластерний аналіз, рейтинг
Економіка	інфраструктура, сталий розвиток, ефективність, оцінка, прозорість, зацікавлені сторони, фактори, конкуренція, корпоративне управління

Джерело: систематизовано автором.

В економічній літературі напрацьоване значне різноманіття підходів до визначення поняття «інвестиційної привабливості підприємства» та розуміння його змісту, систематизація яких здійснена у Додатку А.

На рисунку 1.2 наведені результату пошуку словосполучення «інвестиційна привабливість» в пошуковій системі Google по свім країнам світу за період з 2004 по 2020 роки. Дані пошуку сформовані за допомогою інструментарію Google Trends.

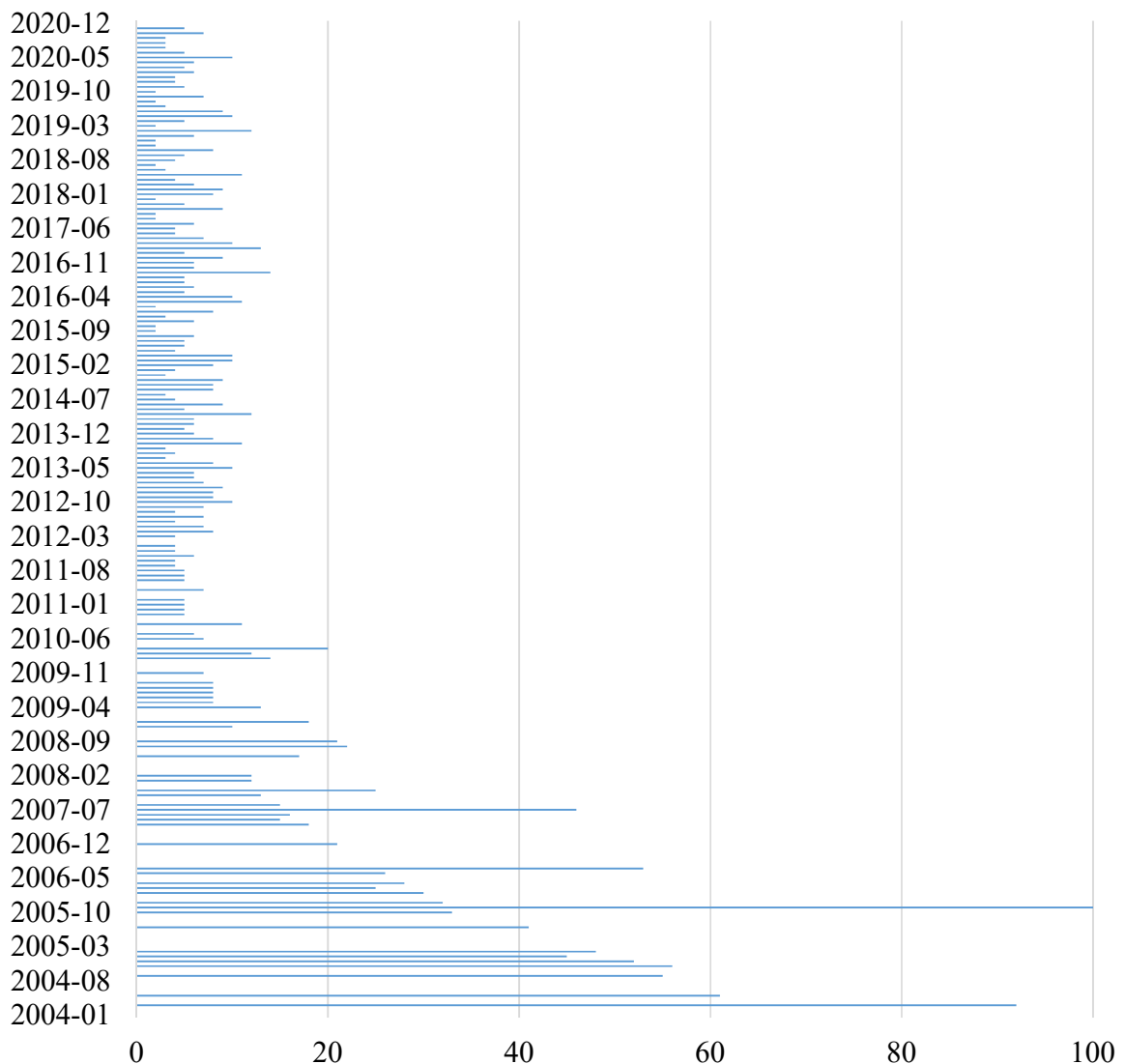

Рисунок 1.2 – Інвестиційна привабливість по всьому світу.

Джерело: побудовано автором на основі інструментарію Google Trends.

На вертикальній осі графіку наведена частота пошуку відносно до загальної кількості пошукових запитів у світі. Результати засвідчують зростання активності дослідження даних питань починаючи з 2005 року. Однією із причин даної ситуації є популяризація комп'ютерних технологій, інтернету, розвинення фінансової грамотності населення. До кризи 2008 року значна частка бізнесу США шукали інвестиційно привабливі та надійні компанії з метою інвестування своїх коштів в них. Після 2007 року відбувся спад активності дослідження даних питань (більш ніж на 50%), що зумовлено втратою активів населення і довіри до інвестицій.

Найбільш часто під інвестиційною привабливістю підприємства розуміють сукупність фінансово-економічних показників його діяльності, які характеризують якість зовнішнього середовища, рівень позиціонування на ринку, потенціал до отримання стабільного та достатнього обсягу прибутку тощо [2].

На основі проведеного аналізу можна зробити висновок про відсутність у фінансовій літературі єдиного підходу до трактування сутності та змісту поняття «інвестиційна привабливість підприємства» (ІПП). Це обумовлює доцільність проведення порівняльного аналізу підходів до розуміння інвестиційної привабливості підприємства, визначення їх переваг та недоліків, характеристика яких наведена у додатку Б.

1.2 Ідентифікація факторів зростання інвестиційної привабливості підприємства

Додаткові інвестиції потребують не тільки діючі підприємства, але і щойно створені. Для їх залучення необхідне створення сприятливих умов для довгострокових партнерських відносин. Інвестиційна привабливість підприємств включає в себе сукупність внутрішніх та зовнішніх факторів, що впливають на його розвиток, граничні значення яких є заздалегідь визначеними і відповідають потребам потенційних інвесторів. Перелік таких факторів, які в певній мірі впливають на інвестиційну привабливість підприємства зображено на рисунку 1.3.

Рисунок 1.3 – Драйвери формування інвестиційної привабливості підприємства.

Джерело: складено автором на основі [3].

Для підприємства важливішими є внутрішні фактори або фактори безпосереднього впливу, оскільки саме завдяки ним воно здатне самотійно впливати на свою інвестиційну привабливість. В свою чергу, серед внутрішніх факторів найбільшу питому вагу займають такі фактори, як: кадровий потенціал, тривалість інвестиційної програми, стан майна та фінансових ресурсів, розмір витрат [3].

При цьому вважається, що інвестор при виборі об'єкта інвестування найбільше звертає увагу на стан майна, стан фінансових ресурсів, розмір витрат підприємства, який визначається ступенем зношеності основних фондів, їх спроможністю виготовляти продукцію на високому рівні, рівнем ліквідності, платоспроможністю, показниками фінансової стійкості, показниками ділової активності, станом необоротних та оборотних активів, їх оновленістю та вибуттям. Розмір витрат підприємства включає всі витрати підприємства, пов'язані з його операційною діяльністю [4].

Встановивши фактори, які діють певним чином на формування інвестиційної привабливості, можна дійти до висновку про слабкі сторони підприємства і, у результаті, провести більш об'єктивне та повне її оцінювання.

З-поміж існуючих факторів і резервів підвищення інвестиційної привабливості ми виділили та дослідили чотири групи, що наведені у таблиці 1.2, зокрема: фінансово-економічні, що безпосередньо впливають на рівень привабливості підприємства, та три групи факторів опосередкованого впливу : соціальні, інформаційні та екологічні [14].

Таблиця 1.2 - Фактори підвищення інвестиційної привабливості підприємства.

Групи факторів	Фактори впливу
Фінансово-економічні фактори	<ul style="list-style-type: none"> -підвищення ефективності використання основних фондів на підприємстві; -зростання ефективності використання оборотних коштів; -покращення показників ліквідності, фінансової стійкості, платоспроможності підприємства; -удосконалення управління прибутком підприємства; -запровадження маркетингових заходів; -підвищення ефективності тарифної політики; -впровадження моніторингу цін на сировину та комплектуючі вироби; -управління якістю.
Соціальні фактори	<ul style="list-style-type: none"> -підвищення ефективності використання трудових ресурсів підприємства; -покращення соціальної інфраструктури; -підвищення якості роботи управлінського персоналу
Інформаційні фактори	<ul style="list-style-type: none"> -розробку і впровадження прогресивних інформаційних систем на підприємстві; -забезпечення доступності внутрішньої інформації; -налагодження каналів обміну зовнішньою інформацією

Екологічних фактори	<ul style="list-style-type: none"> -покращення інфраструктури міських пересувних систем з урахуванням еколого-гігієнічних вимог до всіх можливих небезпечних чинників, пропускної здатності вулиць, стану відповідних автомобільних парків та автостоянок, організації та поліпшення дорожнього руху впродовж року, зменшення рівня шуму тощо; -удосконалення робочих процесів дизелів з підвищення рівня паливної економічності.
---------------------	---

Джерело: складено автором на основі: [19].

Підвищення інвестиційної привабливості може бути як наслідком прямого покращення показників, наприклад, прискорення обігу оборотних коштів за рахунок скорочення заборгованості, а також непрямого, наприклад, підвищення вмотивованості персоналу, що в кінцевому рахунку призведе до покращення фінансових показників. Але зв'язок між такими факторами і фінансовими коефіцієнтами простежити набагато важче.

Для формування достатнього рівня інвестиційної привабливості підприємства важливе значення відіграє наявність комплексної методики її оцінювання, яка враховує всю сукупність оціночних показників, що характеризують окремі аспекти його діяльності, в тому числі і рівень його інвестиційного потенціалу. Саме інвестиційний потенціал визначає привабливість підприємства для майбутніх інвесторів, характеризує його ресурси (капітал, матеріальні цінності) та можливості для формування позитивних грошових потоків.

Оскільки на сьогоднішній день одним із факторів формування інвестиційної привабливості підприємства є рівень його конкурентоспроможності, наявність переваг для формування лідируючих позицій серед своїх конкурентів є важливою складовою підвищення зацікавленості в підприємстві з боку інвесторів. Саме конкурентоспроможність визначає функціонування його соціальної та економічної систем, формує потребув пошуку нових продуктів, способів ведення бізнесу та впровадження нових технологій.

У сучасних реаліях розвитку економіки важливою складовою успіху підприємства є пошук та вихід на нові ринки збуту.

РОЗДІЛ 2 МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОЦІНЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ІНСТРУМЕНТУ ЙОГО ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ

2.1 Методичний інструментарій оцінювання інвестиційної привабливості підприємств

Дослідженню методичного інструментарію оцінювання інвестиційної привабливості українських суб'єктів господарювання має передувати дослідження особливостей, переваг та недоліків існуючих підходів та формування авторської точки зору про інвестиційну привабливість [20].

На сьогодні термін «інвестиційна привабливість підприємства» вважається досить новим. Наразі відсутній єдиний концептуальний підхід до усвідомлення даного поняття як з боку українських, так і закордонних вчених. Незважаючи на це, інвестиційна привабливість та процеси, які з нею нерозривно пов'язані, займають істотну роль в розвитку, як окремої компанії, так і фінансового стану країни в цілому [20].

В цілому, в науковій літературі сформувалися два провідних підходи до визначення інвестиційної привабливості підприємства, розмежовані на основі методів її оцінки та аналізу, а саме: комплексний підхід та традиційний підхід [20].

Під традиційним підходом розуміється використання традиційних методів оцінювання економічного стану (в т.ч. інвестиційної привабливості) компанії, щозатверджені методичними вказівками та підтверджені належними урядовими органами. Одним із недоліків даних методологічних підходів є те, що вони не приймають до уваги ринкові аспекти становлення економіки (рівень конкурентної боротьби, кількість організацій в реальному секторі економіки та ін.) [20].

При комплексному підході дослідження інвестиційної привабливості компанії має на увазі впровадження системи критеріїв для оцінки її фінансового стану. У даному підході фахівці використовують багатокритеріальну систему показників, розраховану на базі повного комплексу фінансової звітності з урахуванням особливостей формування всіх використовуваних фінансових показників і з використанням позаоблікових даних про підприємство. Це обумовлено диверсифікацією компаній по галузям, їх відмінностями за рівнями становлення корпоративної культури [20].

Відповідно до даних підходів оцінювання інвестиційної привабливості пов'язане не лише з факторами зовнішнього середовища, але і з внутрішніми характеристиками компанії, які мають істотний вплив на її роботу. Наявність значного різноманіття факторів, що враховуються при здійсненні аналізу, зумовило існування значної кількості підходів до оцінювання інвестиційної привабливості компанії [20].

При оцінюванні інвестиційної привабливості підприємства, як правило розраховують наступні показники (додаток В):

1. Показники оцінювання майнового стану;
2. Показники оцінювання фінансової стійкості (платоспроможності);
3. Показники оцінювання ліквідності активів;
4. Показники оцінювання прибутковості;
5. Показники оцінювання ділової активності;
6. Показники оцінювання ринкової активності.

Узагальнення вищенаведених показників дає змогу оцінити інтегральний показник інвестиційної привабливості підприємства.

На цьому етапі одним із головних завдань аналізу інвестиційної привабливості слугує забезпечення послідовності в зборі даних і виборі тієї методики розрахунку показників, які б найбільшою мірою відповідали особливостям функціонування підприємства та сприяли отриманню достовірного показника інвестиційної привабливості підприємства.

2.2 Аналіз індикаторів економічного зростання підприємств

На основі аналізу обсягу капітальних інвестицій за джерелами фінансування за 2015-2019 роки було побудовано діаграми 2.1–2.3. Результати аналізу обсягу капітальних інвестицій, зображених на діаграмі 2.1 дозволяють зробити висновок про те, що найбільшим джерелом капітальних інвестицій є власні кошти підприємців та організацій.

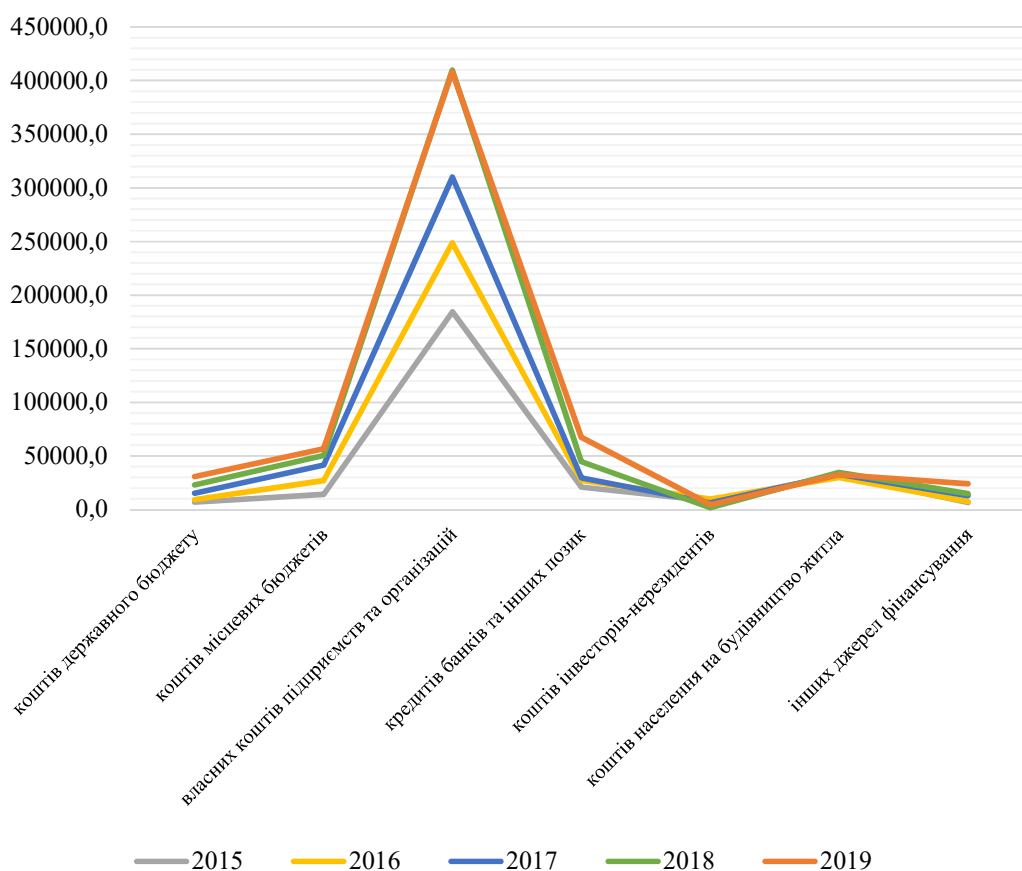

Рисунок 2.1 – Капітальні інвестиції за джерелами фінансування за 2015-2019 роки.

Джерело: складено автором на основі [21].

Суттєвий вплив факторів зовнішнього та внутрішнього середовища на рівень інвестиційної активності підприємств зумовлює потребу у фінансуванні економічними суб'єктами інвестиційних проектів за рахунок власних коштів. Одним із факторів, що виначає дані процеси є високі кредитні ставки та не вигідні умови для підприємців та організацій. Внаслідок цього деякий відсоток підприємців має не довіру до банків, навіть за умови пропонування банківськими установами вигідних відсоткових ставок.

Інший фактор зв'язаний також з недовірою іноземних інвесторів. Це пов'язано з їх правовою незахищеністю, коли внаслідок недосконалості нормативної бази реалізуються тіньові або незаконні схеми тінізації доходів і привласнення коштів інвесторів.

Останній чинник, що суттєво впливає на обсяг капітальних інвестицій – необізнаність бізнесу про державні програми та гранти. Дуже багато відхилених заявок з причини недостатчі даних або некоректно заповнених форм, з нечіткою метою або без конкретного плану розподілу коштів інвестора.

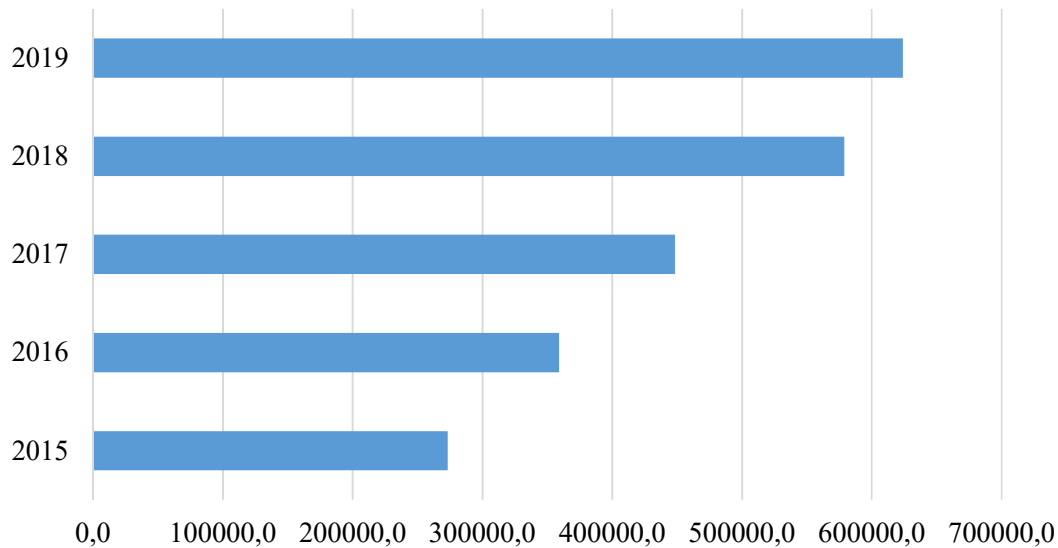

Рисунок 2.2 – Загальні капітальні інвестиції за джерелами фінансування за 2015-2019 роки.

Джерело: складено автором на основі [21].

Дана діаграма показує зріст загальних капітальних інвестицій. Найбільше зростання інвестицій відбулося за рахунок власних коштів. В той же час дані наведено на рисунку 2.1 засвідчує суттєве зростання інвестиції за рахунок кредитів банків та інших позик у 2019 році у порівнянні з попередніми роками. Банківські установи з роками пропонують більш прийнятні та вигідні умови для підприємців. Однією із причин даної ситуації слугує використання українськими банками зарубіжного досвіду підвищення довіри організацій та підприємців за рахунок більш вигідних умов кредитування та підвищення компетентності співробітників банківських установ. За останні відбулося суттєве покращення рівня сервісу, що позитивно впливає на відношення до банківських установ в цілому.

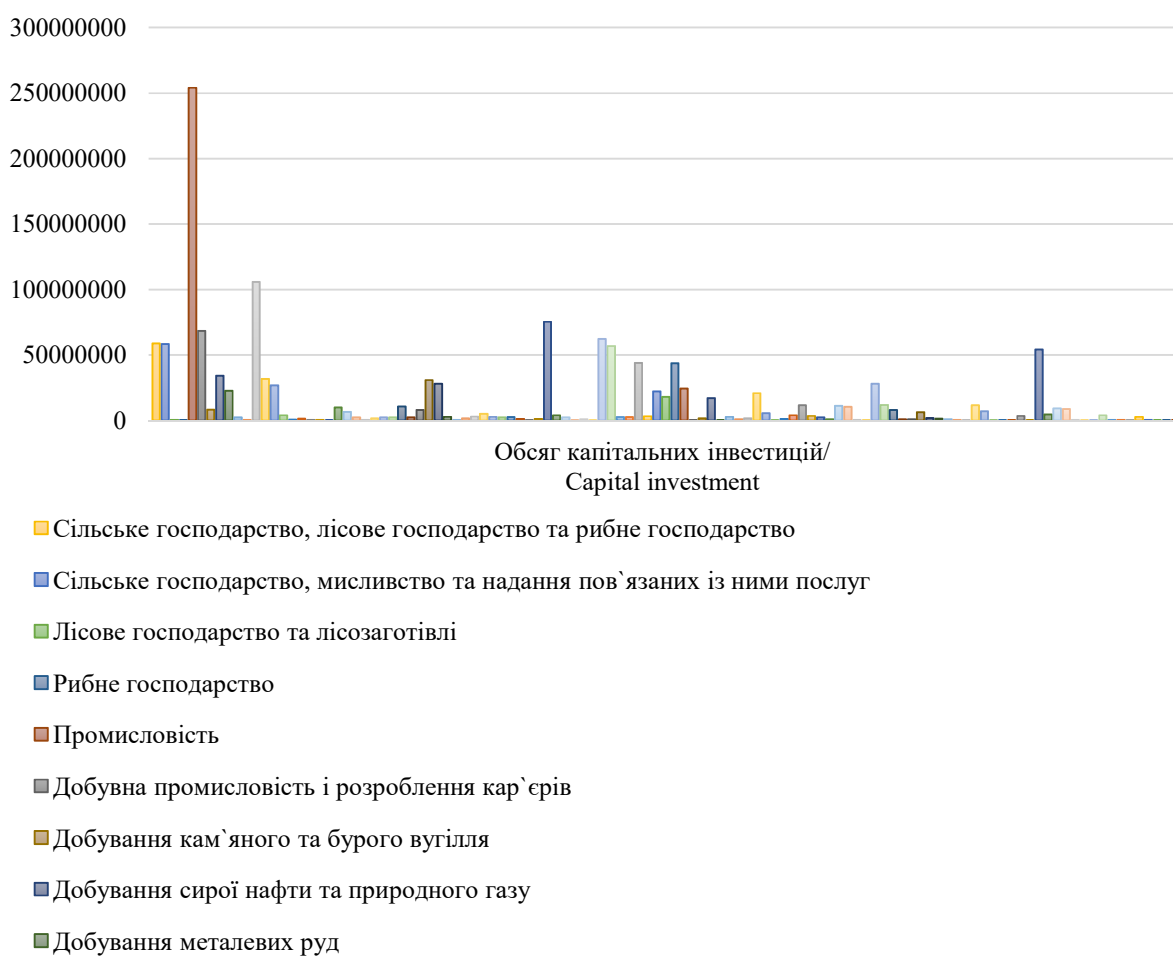

Рисунок 2.3 – Капітальні інвестиції за джерелами фінансування за видами економічної діяльності за 2019 рік.

Джерело: складено автором на основі [21].

Промисловість має найбільший обсяг інвестицій серед інших видів економічної діяльності. Це пов'язано з географічним розташуванням нашої країни та великої кількості сировини в ній. Прагнучи не відставати від сучасних трендів, в порівнянні з європейськими країнами, значний обсяг інвестицій в Україні залучається на фінансування «зелених» джерел.

На другій сходинці переробна промисловість, яка не на високому рівні в порівнянні з більш розвиненими країнами. Їй так само не вистачає екологічних

переробних заводів, які можуть залучати великі інвестиційні кошти навіть від найближчих країн.

Узагальнення результатів досліджень даного питання дозволяє зробити висновок про наявність значного дефіциту фінансових ресурсів на підприємствах. Практично в усіх секторах економіки попит на фінансові ресурси набагато перевищує пропозицію. Це призводить до реалізації на державному та локальному рівнях низки заходів спрямованих на створення комфортних та сприятливих умов для залучення як внутрішніх так і зовнішніх інвестицій.

2.3 Оцінювання впливу інвестиційної привабливості на економічні показники діяльності підприємств.

Оцінюючи інвестиційну привабливість, слід враховувати галузь компанії. Це пов'язано з впливом галузевих специфікацій на інвестиційний та фінансовий цикл компанії, джерела фінансування та ресурсний потенціал. Порівняльну оцінку інвестиційної привабливості слід провести для компаній, що належать до економічного сектору [11, с. 132].

Для того, щоб включити всі наяві джерела та інструменти фінансування інвестиційної діяльності, які впливають на об'єм реалізованої інвестиційної діяльності, виконаємо кореляційний аналіз ряду фінансово-економічних показників для виявлення зв'язку між факторними величинами та результативною ознакою та побудови економіко-математичну модель.

Таблиця 2.1 – Капітальні інвестиції за джерелами фінансування за 2010-2019 роки.

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Усього	180575,5	241286,0	273256,0	249873,4	219419,9	273116,4	359216,1	448461,5	578726,4	623978,9
у т.ч. за рахунок										
коштів державного бюджету	10223,3	17376,7	16288,3	6174,9	2738,7	6919,5	9264,1	15295,2	22814,1	30834,5
коштів місцевих бюджетів	5730,8	7746,9	8555,7	6796,8	5918,2	14260,0	26817,1	41565,5	50355,5	56480,0
власних коштів підприємств та організацій	111371,0	147569,6	171176,6	165786,7	154629,5	184351,3	248769,4	310061,7	409585,5	408275,7
кредитів банків та інших позик	22888,1	36651,9	39724,7	34734,7	21739,3	20740,1	27106,0	29588,9	44825,4	67232,6
коштів інвесторів-нерезидентів	3723,9	5038,9	4904,3	4271,3	5639,8	8185,4	9831,4	6206,4	1795,5	4663,9
коштів населення на будівництво житла	18885,9	17589,2	22575,5	24072,3	22064,2	31985,4	29932,6	32802,5	34645,7	32422,0
інших джерел фінансування	7752,5	9312,8	10030,9	8036,7	6690,2	6674,7	7495,5	12941,3	14704,7	24070,2

Джерело: складено автором на основі [21].

Таблиця 2.2 – Зведені дані для кореляційно-регресійного аналізу впливу факторних величин X1, X2, X3, X4, X5, X6, X7, X8 на обсяг реалізованої інноваційної продукції Y*.

Роки	Y	X1	X2	X3	X4	X5	X6	X7	X8
2010	3692554479,0	10223,3	17376,7	16288,3	6174,9	2738,7	6919,5	9264,1	15295,2
2011	4302627197,9	5730,8	7746,9	8555,7	6796,8	5918,2	14260,0	26817,1	41565,5
2012	4563794767,8	111371,0	147569,6	171176,6	165786,7	154629,5	184351,3	248769,4	310061,7
2013	4437326059,8	22888,1	36651,9	39724,7	34734,7	21739,3	20740,1	27106,0	29588,9
2014	4608978076,9	3723,9	5038,9	4904,3	4271,3	5639,8	8185,4	9831,4	6206,4
2015	5716431039,2	18885,9	17589,2	22575,5	24072,3	22064,2	31985,4	29932,6	32802,5
2016	6877077355,5	7752,5	9312,8	10030,9	8036,7	6690,2	6674,7	7495,5	12941,3
2017	8467031958,2	10223,3	17376,7	16288,3	6174,9	2738,7	6919,5	9264,1	15295,2
2018	10148847229,6	5730,8	7746,9	8555,7	6796,8	5918,2	14260,0	26817,1	41565,5
2019	10725442974,1	111371,0	147569,6	171176,6	165786,7	154629,5	184351,3	248769,4	310061,7

Джерело: складено автором на основі [21].

Рівняння множинної регресії може бути представлено у вигляді:

$$Y = f(\beta, X) + \varepsilon$$

де $X = X(X_1, X_2, \dots, X_m)$ - вектор незалежних (пояснюють) змінних; β - вектор параметрів (що підлягають визначенню); ε - випадкова помилка (відхилення);

Y - залежна (яка пояснюється) змінна.

Теоретичне лінійне рівняння множинної регресії має вигляд:

$$Y = \beta_0 + \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + \dots + \beta_m X_m + \varepsilon$$

β_0 - вільний член, який визначає значення Y , в разі, коли всі пояснюючі змінні X_j рівні 0.

Перш ніж перейти до визначення знаходження оцінок коефіцієнтів регресії, необхідно перевірити ряд передумов МНК.

Передумови МНК.

1. Математичне сподівання випадкового відхилення ε_i дорівнює 0 для всіх спостережень ($M(\varepsilon_i) = 0$).

2. Гомоскедастичність (сталість дисперсій відхилень). Дисперсія випадкових відхилень ε_i постійна ($D(\varepsilon_i) = D(\varepsilon_j) = S^2$). Для будь-яких i та j .

3. Відсутність автокореляції.

4. Випадкове відхилення повинно бути незалежно від пояснюють змінних: $Y_{\varepsilon_i X_i} = 0$.

5. Модель є лінійне щодо параметрів.

6. Відсутність мультиколінеарності. Між пояснюють змінними відсутній суворо (сильна) лінійна залежність.

7. Помилки ε_i мають нормальний розподіл. Здійснимість цієї причини важлива для перевірки статистичних гіпотез і побудови довірчих інтервалів.

Емпіричне рівняння множинної регресії представимо у вигляді:

$$Y = b_0 + b_1 X_1 + b_2 X_2 + \dots + b_m X_m + e$$

Тут $b_0, b_1, \dots, b_m$ - оцінки теоретичних значень $\beta_0, \beta_1, \beta_2, \dots,$

β_m коефіцієнтів регресії (емпіричні коефіцієнти регресії); e - оцінка відхилення ε .

При виконанні передумов МНК щодо помилок ε_i , оцінки $b_0, b_1, \dots, b_m$ параметрів $\beta_0, \beta_1, \beta_2, \dots, \beta_m$ множинної лінійної регресії по МНК є незміщеними, ефективними і заможними (тобто BLUE-оцінками).

Для оцінки параметрів рівняння множинної регресії застосовують МНК.

1. Оцінка рівняння регресії.

Визначимо вектор оцінок коефіцієнтів регресії. Відповідно до методу найменших квадратів, вектор s виходить з виразу: $s = (X^T X)^{-1} X^T Y$. До матриці зі змінними X_j додаємо одиничний стовпець:

Таблиця 2.3 – Матриця зі змінними X_j .

1	10223.3	17376.7	16288.3	6174.9	2738.7	6919.5	9264.1	15295.2
1	5730.8	7746.9	8555.7	6796.8	5918.2	14260	26817.1	41565.5
1	111371	147569.6	171176.6	165786.7	154629.5	184351.3	248769.4	310061.7
1	22888.1	36651.9	39724.7	34734.7	21739.3	20740.1	27106	29588.9
1	3723.9	5038.9	4904.3	4271.3	5639.8	8185.4	9831.4	6206.4
1	18885.9	17589.2	22575.5	24072.3	22064.2	31985.4	29932.6	32802.5
1	7752.5	9312.8	10030.9	8036.7	6690.2	6674.7	7495.5	12941.3
1	10223.3	17376.7	16288.3	6174.9	2738.7	6919.5	9264.1	15295.2
1	5730.8	7746.9	8555.7	6796.8	5918.2	14260	26817.1	41565.5
1	111371	147569.6	171176.6	165786.7	154629.5	184351.3	248769.4	310061.7

Джерело: пораховано автором.

Таблиця 2.4 - Матриця Y .

3692554479
4302627197.9
4563794767.8
4437326059.8
4608978076.9
5716431039.2

6877077355.5
8467031958.2
10148847229.6
10725442974.1

Джерело: пораховано автором.

Таблиця 2.5 - Матриця X^T

1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
10223.3	5730.8	111371	22888.1	3723.9	18885.9	7752.5	10223.3	5730.8	111371
17376.7	7746.9	147569.6	36651.9	5038.9	17589.2	9312.8	17376.7	7746.9	147569.6
16288.3	8555.7	171176.6	39724.7	4904.3	22575.5	10030.9	16288.3	8555.7	171176.6
6174.9	6796.8	165786.7	34734.7	4271.3	24072.3	8036.7	6174.9	6796.8	165786.7
2738.7	5918.2	154629.5	21739.3	5639.8	22064.2	6690.2	2738.7	5918.2	154629.5
6919.5	14260	184351.3	20740.1	8185.4	31985.4	6674.7	6919.5	14260	184351.3
9264.1	26817.1	248769.4	27106	9831.4	29932.6	7495.5	9264.1	26817.1	248769.4
15295.2	41565.5	310061.7	29588.9	6206.4	32802.5	12941.3	15295.2	41565.5	310061.7

Джерело: пораховано автором.

Множимо матриці, $(X^T X)$

Таблиця 2.6 – Перемноження матриці, $(X^T X)$.

10	307900.6	413979.2	469276.6	428631.8	382706.3	478647.2	644066.7	815383.9
307900.6	26036226172.94	34576076212.84	39990929819.64	38459667793.08	35553454607.37	42528701700.78	57188608858.37	71273083030.57
413979.2	34576076212.84	46042362500.62	53190757651.92	51042933121.56	47099702629.23	56296880167.35	75798379880.58	94500182140.73
469276.6	39990929819.64	53190757651.92	61492250317.52	59099900089.66	54584855877.43	65235757380.48	87803595032.55	109436318649.73
4286	38459667	51042933	590999000	570079191	52749401	629842546	847285637	105510037

31.8	793.08	121.56	89.66	16.24	609.53	68.92	35.55	448.15
3827 06.3	35553454 607.37	47099702 629.23	545848558 77.43	527494016 09.53	48941607 884.57	584664132 35.47	786576348 40.92	979537207 27.23
4786 47.2	42528701 700.78	56296880 167.35	652357573 80.48	629842546 68.92	58466413 235.47	700380277 38.3	942650456 42.39	117517732 273.28
6440 66.7	57188608 858.37	75798379 880.58	87803595 032.55	84728563 735.55	78657634 840.92	94265045 642.39	12716592 4280.13	15872237 0958.71
8153 83.9	71273083 030.57	94500182 140.73	10943631 8649.73	10551003 7448.15	97953720 727.23	11751773 2273.28	15872237 0958.71	19835728 7136.47

Джерело: пораховано автором.

У матриці, $X^T X$ число 10, що лежить на перетині 1-го рядка і 1-го стовпчика, отримано як сума добутків елементів 1-го рядка матриці X^T і 1-го стовпця матриці X .

Множимо матриці, $(X^T Y)$

Таблиця 2.7 – Перемноження матриці, $(X^T Y)$.

63540111138
2.1899071294373E + 15
2.9299272162367E + 15
3.3357710266555E + 15
3.074752450462E + 15
2.7775909403723E + 15
3.4673088143662E + 15
4.6919344033767E + 15
5.9636854216796E + 15

Джерело: пораховано автором.

Знаходимо обернену матрицю $(X^T X)^{-1}$

Таблиця 2.8 – Обернена матриця ($X^T X$)⁻¹.

- 807637952 61.715	76548691 .8916	53738090 .8106	- 105171971 .3868	25040016 .2754	- 15410918 .5295	- 22034557 .8007	25254879 .2983	- 7613096. 0125
76548691.8 916	- 59818.41 85	- 76780.10 78	124764.41 44	- 32637.58 99	15556.19 34	9772.367 4	- 12846.33 83	3092.317
53738090.8 106	- 76780.10 78	16701.12 46	19074.656 9	1411.007 6	8326.800 5	37213.96 31	- 39312.59 88	13434.29 39
- 105171971. 3868	124764.4 144	19074.65 69	- 87559.780 5	15070.59 62	- 18198.19 75	- 50578.82 8	54729.60 89	- 18034.87 85
25040016.2 754	- 32637.58 99	1411.007 6	15070.596 2	- 1537.434 3	4114.057 5	14601.24 57	- 15584.48 82	5243.480 4
- 15410918.5 295	15556.19 34	8326.800 5	- 18198.197 5	4114.057 5	- 2869.825 7	-5033.082	5645.947 1	- 1760.149 4
- 22034557.8 007	9772.367 4	37213.96 31	-50578.828	14601.24 57	-5033.082	3684.436 4	- 2786.893 6	1520.897 9
25254879.2 983	- 12846.33 83	- 39312.59 88	54729.608 9	- 15584.48 82	5645.947 1	- 2786.893 6	1760.982 8	- 1210.306
- 7613096.01 25	3092.317	13434.29 39	- 18034.878 5	5243.480 4	- 1760.149 4	1520.897 9	-1210.306	617.4699

Джерело: пораховано автором.

Вектор оцінок коефіцієнтів регресії дорівнює

$$Y(X) = (X^T X)^{-1} X^T Y =$$

Таблиця 2.9 – Вектор оцінок коефіцієнтів регресії.

6333399040
-49152
-1146880

1277952
-290816
186368
-174080
-137216
169472

Джерело: пораховано автором.

Рівняння регресії (оцінка рівняння регресії)

$$Y = 6333399040 - 49152X_1 - 1146880X_2 + 1277952X_3 - 290816X_4 + 186368X_5 - 174080X_6 - 137216X_7 + 169472X_8$$

2. *Аналіз параметрів рівняння регресії.*

Перейдемо до статистичного аналізу отриманого рівняння регресії: перевірці значимості рівняння і його коефіцієнтів, дослідженню абсолютних і відносних помилок апроксимації.

Для незміщеної оцінки дисперсії виконаємо наступні обчислення:
 Несмещенная помилка $\varepsilon = Y - Y(x) = Y - X*s$ (абсолютна помилка апроксимації)

Таблица 2.10 – Незміщенна оцінка дисперсії.

Y	Y(x)	$\varepsilon = Y - Y(x)$	ε^2	$(Y - Y_{cp})^2$	$ \varepsilon : Y $
3692554479	5548604416	-1856049937	3.4449213686377E + 18	7.0833514189209E + 18	0.503
4302627197.9	8109145344	-3806518146.1	1.4489580396589E + 19	4.2081759704132E + 18	0.885
4563794767.8	17294472960	-12730678192.2	1.6207016723336E + 20	3.2048745654856E + 18	2.789
4437326059.8	5574111795.2	-1136785735.4	1.2922818082089E + 18	3.673681596227E + 18	0.256
4608978076.9	4725595340.8	-116617263.9	1.3599586239522E + 16	3.0451402998724E + 18	0.0253
5716431039.2	7078128998.4	-1361697959.2	1.8542213320894E + 18	4.0650835152694E + 17	0.238
6877077355.5	7003084748.8	-126007393.3	1.5877863166261E + 16	2.7359829320616E + 17	0.0183

8467031958.2	5548604416	2918427542.2	8.5172193190715E + 18	4.4648570888689E + 18	0.345
10148847229.6	8109145344	2039701885.6	4.1603837821202E + 18	1.440078114578E + 19	0.201
10725442974.1	17294472960	-6569029985.9	4.3152154955654E + 19	1.9109416509246E + 19	0.612
			2.3901040764513E + 20	5.9870385239547E + 19	5.873

Джерело: пораховано автором.

Середня помилка апроксимації

$$A = \frac{\sum |\epsilon^Y|}{n} \pi r^2 * 100\% \frac{5.873}{10} * 100\% = 58.73\%$$

Оцінка дисперсії дорівнює:

$$s_e^2 = (Y - Y(X))^T (Y - Y(X)) = 2.3901040764513E + 20$$

Несмещенная оцінка дисперсії дорівнює:

$$s^2 = \frac{1}{n-m-1} * s_e^2 = \frac{1}{10-8-1} * 2.3901040764513E + 20 = 2.3901040764513E + 20$$

Оцінка середньоквадратичного відхилення (стандартна помилка для оцінки Y):

$$S = \sqrt{s^2} = \sqrt{2.3901040764513E + 20} = 15459961437.375$$

Знайдемо оцінку коваріаційної матриці вектора $k = S^2 \cdot (X^T X)^{-1}$

Таблиця 2.11 – оцінка коваріаційної матриці вектора.

- 1.930338 762847E + 31	1.829593 4053712 E + 28	1.284396 2990718 E + 28	- 2.513719 5753996 E + 28	5.984824 4974154 E + 27	- 3.683369 9199098 E + 27	- 5.266488 6422227 E + 27	6.036178 9961056 E + 27	- 1.819609 1813946 E + 27
1.829593 4053712 E + 28	- 1.429722 4592628	- 1.835124 4871761	2.981999 3545878 E + 25	- 7.800723 6601079	3.718092 1268559 E + 24	2.335697 5269418 E + 24	- 3.070408 5524669	7.390959 5612571 E + 23

	E + 25	E + 25		E + 24			E + 24	
1.284396 2990718 E + 28	- 1.835124 4871761 E + 25	3.991742 5893424 E + 24	4.559041 5094905 E + 24	3.372454 9020012 E + 23	1.990191 9714541 E + 24	8.894524 494984E + 24	- 9.396120 2761174 E + 24	3.210936 0526688 E + 24
- 2.513719 5753996 E + 28	2.981999 3545878 E + 25	4.559041 5094905 E + 24	- 2.092769 8827135 E + 25	3.602029 3405565 E + 24	- 4.349558 59411E + 24	- 1.208886 6302581 E + 25	1.308094 6138273 E + 25	- 4.310523 6706746 E + 24
5.984824 4974154 E + 27	- 7.800723 6601079 E + 24	3.372454 9020012 E + 23	3.602029 3405565 E + 24	- 3.674628 0907177 E + 23	9.833025 5752557 E + 23	3.489849 6909525 E + 24	- 3.724854 8873793 E + 24	1.253246 3838767 E + 24
- 3.683369 9199098 E + 27	3.718092 1268559 E + 24	1.990191 9714541 E + 24	- 4.349558 59411E + 24	9.833025 5752557 E + 23	- 6.859182 1025232 E + 23	- 1.202958 9739639 E + 24	1.349440 1256471 E + 24	- 4.206940 2885963 E + 23
- 5.266488 6422227 E + 27	2.335697 5269418 E + 24	8.894524 494984E + 24	- 1.208886 6302581 E + 25	3.489849 6909525 E + 24	- 1.202958 9739639 E + 24	8.806186 5039215 E + 23	- 6.660965 7173626 E + 23	3.635104 2834058 E + 23
6.036178 9961056 E + 27	- 3.070408 5524669 E + 24	- 9.396120 2761174 E + 24	1.308094 6138273 E + 25	- 3.724854 8873793 E + 24	1.349440 1256471 E + 24	- 6.660965 7173626 E + 23	4.208932 2875199 E + 23	- 2.892757 194468E + 23
- 1.819609 1813946 E + 27	7.390959 5612571 E + 23	3.210936 0526688 E + 24	- 4.310523 6706746 E + 24	1.253246 3838767 E + 24	- 4.206940 2885963 E + 23	3.635104 2834058 E + 23	- 2.892757 194468E + 23	1.475817 3259807 E + 23

Джерело: пороховано автором.

Дисперсії параметрів моделі визначаються співвідношенням $S^2_i = K_{ii}$, тобто це елементи, що лежать на головній діагоналі

$$S_{b0} = \sqrt{-1.930338762847E + 31} = NAN$$

$$S_{b1} = \sqrt{-1.4297224592628E + 25} = NAN$$

$$S_{b2} = \sqrt{3.9917425893424E + 24} = 2997934580846.5$$

$$S_{b3} = \sqrt{-2.0927698827135E + 25} = NAN$$

$$S_{b4} = \sqrt{-3.6746280907177E + 23} = NAN$$

$$S_{b5} = \sqrt{-6.8591821025232E + 23} = NAN$$

$$S_{b6} = \sqrt{8.8061865039215E + 23} = 938412835798.91$$

$$S_{b7} = \sqrt{4.2089322875199E + 23} = 648762844768.4$$

$$S_{b8} = \sqrt{1.4758173259807E + 23} = 384163679436.35$$

3.Перевірка загальної якості рівняння множинної регресії.

Оцінка значущості рівняння множинної регресії здійснюється шляхом перевірки гіпотези про рівність нулю коефіцієнт детермінації розрахованого за даними генеральної сукупності: R^2 или $b_1 = b_2 = \dots = b_m = 0$ (гіпотеза про незначущості рівняння регресії, розрахованого за даними генеральної сукупності).

Для її перевірки використовують F-критерій Фішера. При цьому обчислюють фактичну (що спостерігається) значення F-критерію, через коефіцієнт детермінації R^2 , розрахований за даними безпосереднього спостереження.

За таблицями розподілу Фішера-Снедекора знаходять критичне значення

F-критерію ($F_{кр}$). Для цього задаються рівнем значущості α (зазвичай його беруть рівним 0,05) і двома числами ступенів свободи $k_1=m$ и $k_2=n-m-1$.

F-статистика.Критерій Фішера.

Оскільки значення деяких вихідних даних більше 1000, то необхідно дані або розділити на 1000, або використовувати рішення MS Excel.

Перевіримо гіпотезу про загальну значущості - гіпотезу про одночасне рівність нулю всіх коефіцієнтів регресії при пояснюють змінних:

$$H_0: R^2 = 0; \beta_1 = \beta_2 = \dots = \beta_m = 0.$$

$$H_1: R^2 \neq 0.$$

Перевірка цієї гіпотези здійснюється за допомогою F-статистики розподілу Фішера (правобічна перевірка).

Якщо $F < F_{кр} = F_{\alpha; n-m-1}$, то немає підстав для відхилення гіпотези H_0 .

$$F = \frac{R^2}{1 - R^2} * \frac{n - m - 1}{m} = \frac{-2.9921}{1 - (-2.9921)} * \frac{10 - 8 - 1}{8} = 0.0937$$

Табличне значення при ступенях свободи $k_1 = 8$ и $k_2 = n-m-1 = 10 - 8 - 1 = 1$, $F_{кр}(8;1) = 239$

Оскільки фактичне значення $F < F_{кр}$, то коефіцієнт детермінації статистично значимий і рівняння регресії статистично ненадійно (спільна незначимість коефіцієнтів при чинниках x_i підтверджується).

В результаті розрахунків було отримано рівняння множинної регресії:

$$Y = 6333399040 - 49152X_1 - 1146880X_2 + 1277952X_3 - 290816X_4 + 186368X_5 - 174080X_6 - 137216X_7 + 169472X_8.$$

Можлива економічна інтерпретація параметрів моделі: збільшення X_1 на 1 од.вимір. призводить до зменшення Y в середньому на 49152 од.вимір.; збільшення X_2 на 1 од.вимір. призводить до зменшення Y в середньому на 1146880 од.вимір.; збільшення X_3 на 1 од.вимір. призводить до збільшення Y в середньому на 1277952 од.вимір.; збільшення X_4 на 1 од.вимір. призводить до зменшення Y в середньому на 290 816 од.вимір.; збільшення X_5 на 1 од.вимір. призводить до збільшення Y в середньому на 186 368 од.вимір.; збільшення X_6 на 1 од.вимір. призводить до зменшення Y в середньому на 174 080 од.вимір.; збільшення X_7 на 1 од.вимір. призводить до зменшення Y в середньому на 137216 од.вимір.; збільшення X_8 на 1 од.вимір. призводить до збільшення Y в середньому на 169 472 од. вим. Статистична значимість рівняння перевірена за допомогою коефіцієнта детермінації і критерію Фішера. Встановлено, що в досліджуваній ситуації -299.21% загальної варіабельності Y пояснюється зміною факторів X_j .

РОЗДІЛ 3 ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМСТВ

3.1 Напрями підвищення інвестиційної привабливості підприємств

Інвестиційна привабливість підприємства певною мірою залежить від формулювання конкретної стратегії, яка пов'язана як із провадженням у перспективі його інвестиційного потенціалу, так і з забезпеченням дотримання положень загальної стратегії фінансово-економічного розвитку та основних цілей функціонування підприємства. Інвестиційна стратегія повинна формуватись з орієнтацією на наявні та потенційні фінансові, організаційні, кадрові, технологічні, сировинні, енергетичні та інші ресурси, які є в розпорядженні підприємства і які можуть бути залучені на вигідних для нього умовах [19].

Пропонується підвищення інвестиційної привабливості здійснювати поетапно [2].

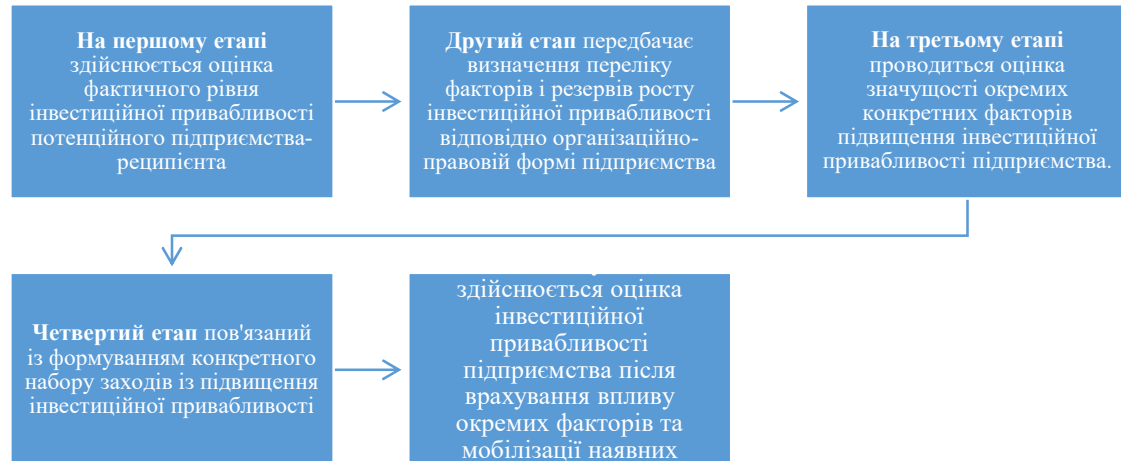

Рисунок – 3.1 Схематичне зображення поетапного підвищення інвестиційної діяльності.

Джерело: складено автором на основі [19].

Розробка і реалізація інвестиційної стратегії підприємств полягає насамперед у формуванні довгострокових цілей, пов'язаних із реалізацією мети діяльності підприємства як з позиції суспільства, що визначається затребуваністю ринком послуг з вантажних та пасажирських перевезень, так і з позиції підприємства, що полягає в отриманні доходу. Інвестиційна стратегія містить визначення довгострокових пріоритетів у сфері реалізації цілей інвестиційної діяльності, встановлення черговості їх досягнення та передбаченні можливих фінансово-економічних наслідків для підприємства у випадку відхилень від визначених темпів і пропорцій функціонування основних його систем [19].

Понадусім, до важливих аспектів інвестиційної стратегії можна віднести постановку та пояснення способів досягнення назначеної мети інвестування. Отже інвестиційна стратегія буде ділитись на складові:

Рисунок - 3.2 Схематичне зображення складових інвестиційної стратегії
Джерело: складено автором на основі [19].

Важливими принципами та базисами успішного розвитку інвестиційної стратегії організації наведені у таблиці 3.1.

Таблиця 3.1 - Головні принципи та базиси розвитку інвестиційної стратегії

Головні принципи	– аналіз підприємства як відкритої системи, що спроможна до саморегуляції;
------------------	--

розвитку інвестиційної стратегії	<ul style="list-style-type: none"> – врахування базових стратегій операційної діяльності підприємства; – переважна орієнтація на підприємницький стиль стратегічного управління інвестиційною діяльністю; – охоплення всіх рівнів управління інвестиційною діяльністю підприємства; – адаптування інвестиційної стратегії до змін чинників зовнішнього середовища; – забезпечення альтернативності стратегічного інвестиційного вибору; – врахування рівня інвестиційного ризику в процесі прийняття стратегічних інвестиційних рішень; – орієнтація на професіоналізм інвестиційних менеджерів підприємства в процесі реалізації інвестиційної стратегії підприємства.
Основні засади успішної реалізації стратегії інвестиційної діяльності	<ul style="list-style-type: none"> – збільшення обсягу капітальних вкладень підприємств за рахунок прибутку та амортизації; – удосконалення кредитних засад фінансування інвестицій; – збільшення обсягу інвестиційних ресурсів, що формуються на фондовому ринку за рахунок заощаджень населення; – запровадження економічного механізму страхування інвестиційних ризиків; – забезпечення стабільності законодавства, що регламентує режим інвестиційної діяльності.

Джерело: складено автором на основі [19].

Перед тим, як обрати інвестиційну стратегію діяльності підприємства, необхідно сформулювати певний ряд альтернативних стратегій та провести їх чіткий аналіз. У межах обраної базової стратегії можливі декілька напрямів дій, які називають стратегічними альтернативами [19].

Інвестиційна стратегія розробляється на основі інвестиційної політики компанії, суть та напрямок якої полягає у виборі найбільш раціональних шляхів збереження і розширення виробничого потенціалу. Тому в якості її основних положень слід зазначити наступне [19]:

- досягнення економічного, науково-технічного і соціального ефекту від інвестування [19];

– застосування для кожного об'єкта інвестування конкретних методів оцінки ефективності, за підсумками якої здійснюється відбір та реалізація інвестиційних проектів, що забезпечують підприємству максимальну ефективність [19];

– отримання підприємством найбільшого прибутку на вкладений капітал [19];

– раціональне витрачання коштів на реалізацію безприбуткових проектів, тобто зниження витрат на досягнення науково-технічного, соціального або економічного ефекту [19];

– використання підприємством державної підтримки для підвищення ефективності інвестицій у формі бюджетних позик, гарантій Уряду і т.д. [19];

– забезпечення мінімізації інвестиційних ризиків, пов'язаних із реалізацією конкретних проектів. Вплив комерційних ризиків (будівельних, виробничих, транспортних та ін.) може бути оцінений через імовірність зміни очікуваної дохідності інвестиційних проектів і відповідне зниження їх ефективності. Такі ризики можуть бути знижені замовниками проектів і залученими інвесторами шляхом самострахування, тобто створення фінансових резервів, диверсифікації інвестиційного портфеля і комерційного страхування. Захист від некомерційних ризиків забезпечується шляхом надання гарантій Уряду і страхування інвестицій [19];

– забезпечення ліквідності інвестицій. Цього положення слід дотримуватись в силу значних змін зовнішнього інвестиційного середовища, кон'юнктури ринку чи стратегії розвитку підприємства. З огляду на це по окремих об'єктах інвестування може суттєво знизитися дохідність, що спричинить негативний вплив на інвестиційну привабливість підприємства. Тому, враховуючи вплив цих негативних факторів, інколи доцільно приймати рішення про своєчасний вихід із неефективних проектів і реінвестування вивільненого капіталу [19].

При розробці інвестиційної стратегії підприємства слід враховувати наступні фактори:

– фінансовий стан підприємства;

– технічний рівень виробництва;

– наявність у підприємства як власних фінансових ресурсів, так і можливості залучення позикових коштів у виді кредитів і займів;

– фінансові умови інвестування на ринку капіталу;

– комерційну і бюджетну ефективність інвестиційних проектів, які передбачається реалізовувати;

– умови страхування і одержання відповідних гарантій від некомерційних ризиків.

Успішна реалізація напрямів інвестиційної стратегії підприємства можлива за умови нарощення та підтримки інтелектуального потенціалу інвестиційної діяльності, стимулювання підвищення його творчої віддачі, формування господарського механізму, який зробив би процес упровадження науково-технічного прогресу життєво необхідним і вигідним[19].

Підвищення ефективності управління інвестиційною діяльністю підприємства передбачає створення механізму виявлення і оптимального використання резервів підвищення інвестиційної привабливості. Одночасне використання усіх резервів зростання інвестиційної привабливості насправді не є можливим, в першу чергу, через брак коштів, кваліфікованих спеціалістів, повного масиву необхідної інформації для здійснення відповідних заходів. Практика доводить неефективність розпорошення зусиль за багатьма напрямками інвестиційної діяльності. Усе потрібно сконцентрувати на окремих, найважливіших інвестиційних проектах. Це потребує розробки конкретних рекомендацій щодо виявлення найбільш впливових аспектів, вимірювання ступеню впливу та кінцевих наслідків [19].

ВИСНОВКИ

З дослідження, проведеного в роботі, ми дійшли до висновку, інвестиційна привабливість підприємства – ключевий інтегральний показник, який є її невід'ємною ознакою як об'єкта майбутніх інвестицій з позицій можливостей формування (динаміка продажів, конкурентоспроможна продукт), віддача від використання ресурсів та активів, їх ліквідність, стан платоспроможності та монетарної стабільності, а також значення ряду неформалізованих характеристик: економічний та географічний стан, галузева приналежність, статус приналежності, інтелектуальний капітал компанії, діловий стиль управління компанією, надійність покупців, цінність бренду, становлення на ринку, конкурентоспроможність компанії, баланс контролю діаграм, грошовий оборот, економічна життєздатність компанії, рентабельність, платоспроможність та ліквідність, побудова активів та грошових коштів.

Інвестиційна привабливість досліджується сукупністю різних чинників, критеріїв і значимість, яких може бути зміненою залежно від:

- цілей інвесторів;
- технічно-виробничих специфік підприємства, у яке інвестуються фінанси;
- економічного зросту компанії у теперішньому часі, у минулому, а також перспективного економічного розвитку.

Оцінка інвестиційної привабливості підприємств характеризує отриману під час висновку економічного аналізу господарської діяльності і таку, що містить узагальнюючий кінцевий результат про діяльності підприємства. Вона вказує на кількісні та якісні відмінності даного виробничого об'єкта від інших підприємств за обраний період. З цього трактування виходить, що з визначень оцінки, котрі були вищенаведені, оцінку інвестиційної привабливості можемо описати, як по-перше, дискретну процедуру аналізу ступеню можливої ефективності капіталовкладення та, по-друге, як підсумок, відбитий кількісно щодо динаміки та рівня показників, які відображає ступінь привабливості підприємства з вкладання коштів.

Оцінка інвестиційної привабливості є сполучною ланкою між етапом аналізу та етапом прийняття рішень про вкладання коштів. Виділення самостійної процедури оцінки долає пояснюючий характер аналізу і сприяє його злиттю з управлінням, у тому числі із прийняттям рішень. Основною її метою є синтез узагальнюючих висновків,

щодо діяльності підприємств. Для надання можливості прийняття управлінського рішення кінцева оцінка повинна базуватись на інтегральному (узагальнюючому) показнику. Така властивість оцінки інвестиційної привабливості полягає в тому, що здійснивши дану оцінку, інвестор отримує можливість переходу до здійснення інвестицій у найкраще, а, більш слушно, з метою диверсифікації ризиків, у найкращі за рейтингом підприємства. У свою чергу, підприємство одержують чітку інформацію стосовно свого фінансово-господарського стану і положення серед інших підприємств. Ці дані надають можливість вибору і впровадження заходів щодо покращення його інвестиційної привабливості.

В першому розділі проведено систематизацію понятійно-категоріального апарату дослідження інвестиційної привабливості підприємства, а також ідентифікація факторів зростання інвестиційної привабливості підприємства

В другому розділі досліджено методичний інструментарій оцінювання інвестиційної привабливості підприємств, проведено аналіз індикаторів економічного зростання підприємств.

В третьому розділі розроблено рекомендації, та запропоновані напрями підвищення інвестиційної привабливості підприємства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Процик Т.В. Оцінка інноваційно-інвестиційної привабливості як важлива компонента формування якісно нової стратегії соціально-економічного розвитку регіону // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції "Регіон - 2003: стратегія оптимального розвитку" (22-25 квітня 2003 року, м. Харків.- Х.: , 2003. - 401 с.
2. Інвестиційна привабливість підприємства [Електронний ресурс] // Про інвестиції, 2016-2018 – Режим доступу до ресурсу: <http://xn----dtbjmwegiok9b3mho.xn--j1amh/%D0%BF%D1%80%D0%B8%D0%B2%D0%B0%D0%B1%D0%BB%D0%B8%D0%B2%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C-%D0%BF%D1%96%D0%B4%D0%BF%D1%80%D0%B8%D1%94%D0%BC%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%B0/>.
3. Короткова О. В. Інвестиційна привабливість підприємства та методика її оцінювання [Електронний ресурс] / О. В. Короткова // Електронний журнал «Ефективна економіка». – 2013. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2132>.
4. Буднікова Ю.В. Інвестиційна привабливість підприємства та фактори впливу на неї/ Ю.В. Буднікова // Інноваційна економіка. – С. 194-197.
5. Загородній А.Г. Інвестиційний словник : навч. посібник / Загородній А.Г., Вознюк Г.А., Партин Г.О. – Львів : Бескид Біт, 2005. – 512
6. Бочаров В.В. Інвестиційний менеджмент / Бочаров В.В. – СПб : Пітер, 2000. – 160 с.
7. Донцов С.С. Оцінка інвестиційної привабливості підприємства по методам аналізу надійності його цінних паперів / С. С. Донцов // Фінансовий менеджмент. – 2003. – № 3. – С. 78–84.
8. Нападовська І.В. Теоретичні та методичні аспекти дослідження інвестиційної привабливості України / І.В. Нападовська // Вісник ДонДует . – 2005. – № 4(28).– С. 55–61.
9. Брюховецька Н. Ю. Оцінка інвестиційної привабливості підприємства: визначення недоліків деяких існуючих методик [Електронний ресурс] / Н. Ю. Брюховецька, О.

- В. Хасанова // Економіка промисловості. – 2009. – № 1. – С. 110–117. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/econpr_2009_1_17
10. Коюда В. О. Основи інвестиційного менеджменту : навч. посібник / В. О. Коюда, Т. І. Лепейко, О. П. Коюда. – К. : Кондор, 2008. – 340 с.
  11. Лайко Г. П. Формування інвестиційної привабливості підприємств АПК. — К.: ННЦ "Інститут аграрної економіки", 2005. — 202 с.
  12. Третяк Н. Фактори формування інвестиційного клімату в Україні / Н. Третяк // Фінансовий простір. – 2013. – № 3. – С. 165–170.
  13. Фінансово-кредитний енциклопедичний словник / Кіл. авторів; За заг. ред. А.Г. Грязнова. - М. : Фінанси і статистика, 2002. -1168 с. - ISBN 5-279-02306-X.
  14. Пересада А. Інвестиційне кредитування: навч. – метод. посібник / А.А. Пересада, Т.В. Майорова: КНЕУ, 2002. – 272с.
  15. Бланк І. А. Інвестиційний менеджмент: навчальний курс / І. А. Бланк. - К.: Ельга-Н, НікаЦентр, 2001. - 448 с
  16. Економіка підприємства [Текст]: підручник / ред. С.Ф. Покропивного. – К.: КНЕУ, 2001. – 457 с.
  17. Петраєв А.В. Фактори інвестиційної привабливості. Методика оцінки інвестиційної привабливості регіону (галузі, підприємства) [Електронний ресурс] / А.В. Петраєв. - Режим доступу: http://scholar.google.com/scholar_host?q=info:_AnsH32I54wJ:scholar.google.com/&output=viewport&pg=2
  18. Грідасов В.М. Вдосконалення системи оцінки інвестиційної привабливості підприємства з точки зору зовнішнього інвестора / В.М. Грідасов, А.І. Кофонова // Вісник Запорізького національного університету. – 2010. – №3(7). – С. 180-184.
  19. Гаврилова Н.В. Фактори підвищення рівня інвестиційної привабливості / Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки, 2011, вип. 20, ч. II / [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/bitstream/123456789/694/1/48>
  20. Чеботаєва Г. С. Методичний інструментарій оцінки інвестиційної привабливості енергогенеруючих компаній : дис. канд. ек. наук : 08.00.05 / Чеботаєва Галина Сергіївна – Екатеринбург, 2016. – 243 с.

21. Державна служба статистики [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу:
<http://www.ukrstat.gov.ua/>.

ДОДАТКИ

Додаток А

Таблиця А1 – Систематизація підходів до визначення поняття «інвестиційна привабливість підприємства»

Автор	Визначення
Загородній А.Г., Вознюк Г.А., Партич Г.О.	Узагальнювальна характеристика переваг і недоліків інвестування окремих об'єктів чи напрямів з позиції конкретного інвестора [5, с. 392- 393].
Бочаров В.В., Донцов С.С.	Досягнення мінімального ризику при вкладенні грошей у цінні папери тільки тих підприємств, які є стабільними та забезпечать отримання високого прибутку [6, 7]
Нападовська І.В.	Системна сукупність потенційних можливостей вкладання коштів з метою отримання економічної ефективності у майбутньому як наслідок результатів минулої господарської діяльності потенційного об'єкта інвестування, суб'єктивно оцінювана інвестором [8].
Брюховецька Н.Ю., Хасанова О.В.	Збалансована система інтегральних та комплексних показників доцільності вкладання капіталу інвестором в об'єкт інвестування, яка відображає сукупність об'єктивних та суб'єктивних умов, що сприяють або перешкоджають процесу інвестування [9, с. 112].
Коюда В. О., Лепейко Т. І.	Сукупність характеристик фінансово-господарської та управлінської діяльності підприємства, перспектив розвитку та можливостей залучення інвестиційних ресурсів на основі формалізації оціночних методів [10].

Джерело: систематизовано автором на основі: [5, с. 392- 393; 6; 7; 8; 9, С.112; 10]

Таблиця Б1 – Порівняльний аналіз підходів до трактування інвестиційної привабливості підприємства

Автори та їх підходи	Переваги підходу	Недоліки підходу
1. На основі фінансового аналізу		
1. Коюда В.О., Лепейко Т.І., Коюда О.П.: «ІПП» – це сукупність характеристик фінансово-господарських та управлінської діяльності підприємства, перспектив розвитку та можливостей залучення інвестиційних ресурсів на основі формалізації оціночних методів».	Концентрація уваги інвестора тільки на аналізі фінансових показників роботи фірми з метою економії часу і коштів.	Врахування конкретної ймовірності формалізації оціночних способів, нехтуючи при цьому психічним аспектом даної проблеми.
2. Мойсеєнко І.П. : «ІПП – це рівень задоволення фінансових, виробничих, організаційних, та інших вимог чи інтересів інвестора щодо конкретного підприємства, яке може визначатися чи оцінюватися значеннями відповідних показників, у т.ч. інтегральної оцінки»	Можливість застосування єдиного інтегрального показника.	Розглядає дохід від інвестування коштів, та не враховує продуктивність такої інвестиції.
3. Бланк І.О.: «ІПП являє собою аналіз інвестиційної привабливості підприємства на основі фінансових показників таких як: фінансова стійкість, прибутковість, ліквідність активів та оборотність активів»	Концентрація уваги на течіях інвестування та показниках інвестиційної привабливості.	Неточність інформації при розрахунку фінансово-економічних показників, їх обчислення в часі.
4. Спеціалісти Агентства з питань запобігання банкрутства підприємств: «ІПП як інтегральний показник інвестиційної привабливості підприємств, в якому відтворюються значення показників оцінки майнового стану, фінансової стійкості (платоспроможності), ліквідності активів, прибутковості інвестиційного об'єкта, оцінки ділової активності, оцінки ринкової активності, скориговані відповідно до їхньої вагомості, та інших факторів.	передбачає можливість оцінювання різноманітних аспектів ділової активності на основі невеликої кількості показників, що характеризують поточний стан організації та не вимагають значного часу для завершення.	Наявність суттєвих обмежень щодо його застосування на практиці, внаслідок низької достовірності використовуваних даних
2. На основі вкладення грошей в цінні папери		
5. Бочаров В.В.: «ІПП» – досягнення мінімального ризику при вкладенні грошей у цінні папери тільки тих підприємств, які є стабільними та забезпечать отримання високого прибутку[11].	Інвестиція коштів в значимі папери дозволяє інвестору тримати під контролем управлінням на підприємстві, отримувати постійний прибуток у формі дивідендів	Компанії не мають можливості повністю користуватися інструментарієм ринку значущих паперів, так як даний ринок розташовується в стадії розвитку і є низькоефективним.

Продовження таблиці Б.1

Автори та їх підходи	Переваги підходу	Недоліки підходу
6. Донцов С.С.: «ППП» – це надійність отримання прибутку при кладанні грошей в цінні папери підприємства.	Інвестор має змогу вирішувати питання, що стосуються топ-менеджменту організації.	Даний підхід не передбачає прийдешніх можливостей становлення компанії
3. На основі психологічного аспекту		
7. Нападовська І.В.: «ППП» – це системна сукупність потенційних можливостей вкладання коштів з метою отримання економічної ефективності у майбутньому як наслідок результатів минулої господарської діяльності потенційного об'єкта інвестування, суб'єктивно оцінювана інвестором»	Імовірність визначення можливої вигоди на базі аналізу попередньої праці об'єкта інвестування.	Підхід не має порівняння цілей інвестора з їх здібностями у відсутності ризикової реалізації, також не передбачає ступінь готовності інвестора прийняти на себе цей ризик.
8. Т.П.Сморжанюк, Т. В. Шрам.: «ППП – це сукупність економіко-психологічних показників підприємства, що визначають для інвестора можливість одержання максимального прибутку при мінімальному ризику вкладення коштів».	Можлива ймовірність отримання найбільшої вигоди при найменших ризиках.	Необхідність обробки значної кількості інформації для отримання необхідної інформації.

Джерело: складено автором на основі: [11, 15, с.98,16, 17, 18]

Таблиця В.1 – Показники оцінювання інвестиційної привабливості підприємства

Показник	Значення
Показники оцінювання майнового стану	1) Активна частина основних засобів = $V(a) / B(\phi)$, де $V(a)$ - вартість активної частини основних засобів; $B(\phi)$ - балансова вартість основних засобів. 2) Коефіцієнт зносу основних засобів = $Z(\phi) / B(\phi)$, де $Z(\phi)$ - знос основних фондів. 3) Коефіцієнт оновлення = $B(\pi) / B(\kappa)$, де $B(\pi)$ - балансова вартість основних засобів, що надійшли за період; $B(\kappa)$ - балансова вартість основних засобів на кінець періоду. 4) Коефіцієнт вибуття = $B(v) / B(n)$, де $B(v)$ - балансова вартість основних засобів, що вибули за період; $B(n)$ - балансова вартість основних засобів на початок періоду.
Показники оцінювання фінансової стійкості (платоспроможності)	1) Рівень фінансової стійкості = $(V(\kappa) + K(d)) / \Pi$, Де $V(\kappa)$ - власний капітал; $K(d)$ - довгострокові кредити та позики; Π - пасиви. 2) Маневреність робочого капіталу = $Z(z) / P(\kappa)$ де $Z(z)$ - запаси і затрати; $P(\kappa)$ - робочий капітал 3) Коефіцієнт незалежності (автономії) = $V(\kappa) / C(p)$ де $C(p)$ - загальна сума господарських ресурсів 4) Коефіцієнт фінансової стабільності = $V(\kappa) / C(\kappa)$, де $C(\kappa)$ - загальна сума позикових коштів. 5) Коефіцієнт фінансової стійкості = $(V(\kappa) + \Pi(z)) / C(p)$, де $\Pi(z)$ - довгострокові пасиви. 6) Показник фінансового лівериджу (важеля) = $\Pi(z) / V(\kappa)$
Показники оцінювання ліквідності активів	1) Коефіцієнт покриття = $A(\pi) / \Pi(2)$, де $A(\pi)$ - поточні активи. 2) Коефіцієнт співвідношення кредиторської та дебіторської заборгованості = $K(p) / D(p)$, де $K(p)$ - кредиторська заборгованість; $D(p)$ - дебіторська заборгованість 3) Коефіцієнт абсолютної ліквідності = $(K(i) + \Gamma(\kappa)) / \Pi(2)$, де $K(i)$ - кошти на рахунку у банку; $\Gamma(\kappa)$ - гроші в касі.
Показники оцінювання прибутковості	1) Прибутковість активів = $\Pi(y) / A(c)$, де $\Pi(y)$ - прибуток після сплати податків; $A(c)$ - середньорічна сума активів. 2) Прибутковість власного капіталу = $\Pi(y) / V(\kappa)$. 3) Прибутковість реалізованої продукції = $\Pi(y) / V(p)$, де $V(p)$ - виручка від реалізації продукції. 4) Прибутковість інвестицій = $\Pi(\pi) / \Pi(z)$, де $\Pi(\pi)$ - прибуток до сплати податку.

Продовження таблиці В1

Показник	Значення
Показники оцінювання ділової активності	1) Продуктивність праці = $V(p) / Y(p)$, де $Y(p)$ - середня чисельність працівників за списком. 2) Фондовіддача = $V(p) / B(f)$ 3) Оборотність оборотних активів = $V(p) / D(p)$ 4) Оборотність запасів = $V(v) / Z(c)$, де $V(v)$ - витрати на виробництво продукції; $Z(c)$ - середні виробничі запаси. 5) Оборотність власного капіталу = $V(p) / B(k)$ 6) Оборотність основного капіталу = $V(p) / B(b)$, де $B(b)$ - валюта балансу.
Показники оцінювання ринкової активності	1) Дивіденд = $D(c) / A(k)$, де $D(c)$ - загальна сума дивідендів, що сплачується; $A(k)$ - кількість реалізованих акцій. 2) Коефіцієнт цінності акції = $C(a) / (D(c) / A(k))$, де $C(a)$ - ринкова ціна акції. 3) Рентабельність акції = $1 / \text{Коефіцієнт цінності акції}$.